

PODKARPACKIE
żyj i oddychaj

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Kontrola palenisk indywidualnych

Aspekty prawne

październik 2025 r.

Projekt: Skuteczne wdrożenie programu ochrony powietrza dla województwa podkarpackiego z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego: "Podkarpackie – żyj i oddychaj" realizowany jest przy dofinansowaniu z programu LIFE Unii Europejskiej oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. LIFE22-IPE-PL-LIFE Podkarpackie

r.pr. Miłosz Jakubowski

PODKARPACKIE
żyj i oddychaj

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Kontrola palenisk indywidualnych

Aspekty prawne

październik 2025 r.

Projekt: Skuteczne wdrożenie programu ochrony powietrza dla województwa podkarpackiego z uwzględnieniem problemu ubóstwa energetycznego: "Podkarpackie – żyj i oddychaj" realizowany jest przy dofinansowaniu z programu LIFE Unii Europejskiej oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. LIFE22-IPE-PL-LIFE Podkarpackie

r. pr. Miłosz Jakubowski

Plan prezentacji

1. Wprowadzenie do tematu prawnej ochrony powietrza, omówienie nowej dyrektywy o czystym powietrzu.
2. Uchwała antysmogowa i program ochrony powietrza obowiązujące w województwie podkarpackim.
3. Kontrola palenisk indywidualnych i egzekwowanie przestrzegania przepisów o ochronie powietrza.
4. Omówienie czynów zabronionych związanych z ochroną powietrza i prowadzeniem kontroli.
5. Dodatkowe instrumenty służące poprawie jakości powietrza – decyzje naprawcze, plany miejscowe.

Źródła przepisów o ochronie powietrza

Prawo UE

- **Dyrektywa 2008/50/WE** oraz **Dyrektywa 2024/2881**: poziomy dopuszczalne, POPy, monitorowanie jakości powietrza.
- Dyrektywa 2004/107/WE: b(a)p (uchylona przez Dyrektywę 2024/2881).
- Dyrektywa 2009/125/12 (ekoprojekt) + rozporządzenia: 2015/1189 (kotły na paliwo stałe), 2015/1185 (miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na paliwo stałe).

Prawo krajowe

- **Prawo Ochrony Środowiska** oraz rozporządzenia.
- Ustawa o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw.
- Ustawa o odpadach + ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Prawo miejscowe

- Wojewódzkie **programy ochrony powietrza** wraz z planami działań krótkoterminowych.
- Wojewódzkie **uchwały antysmogowe** tj. uchwały podejmowane na podstawie art. 96 POŚ.
- Plany miejscowe.

Nowa dyrektywa o czystym powietrzu

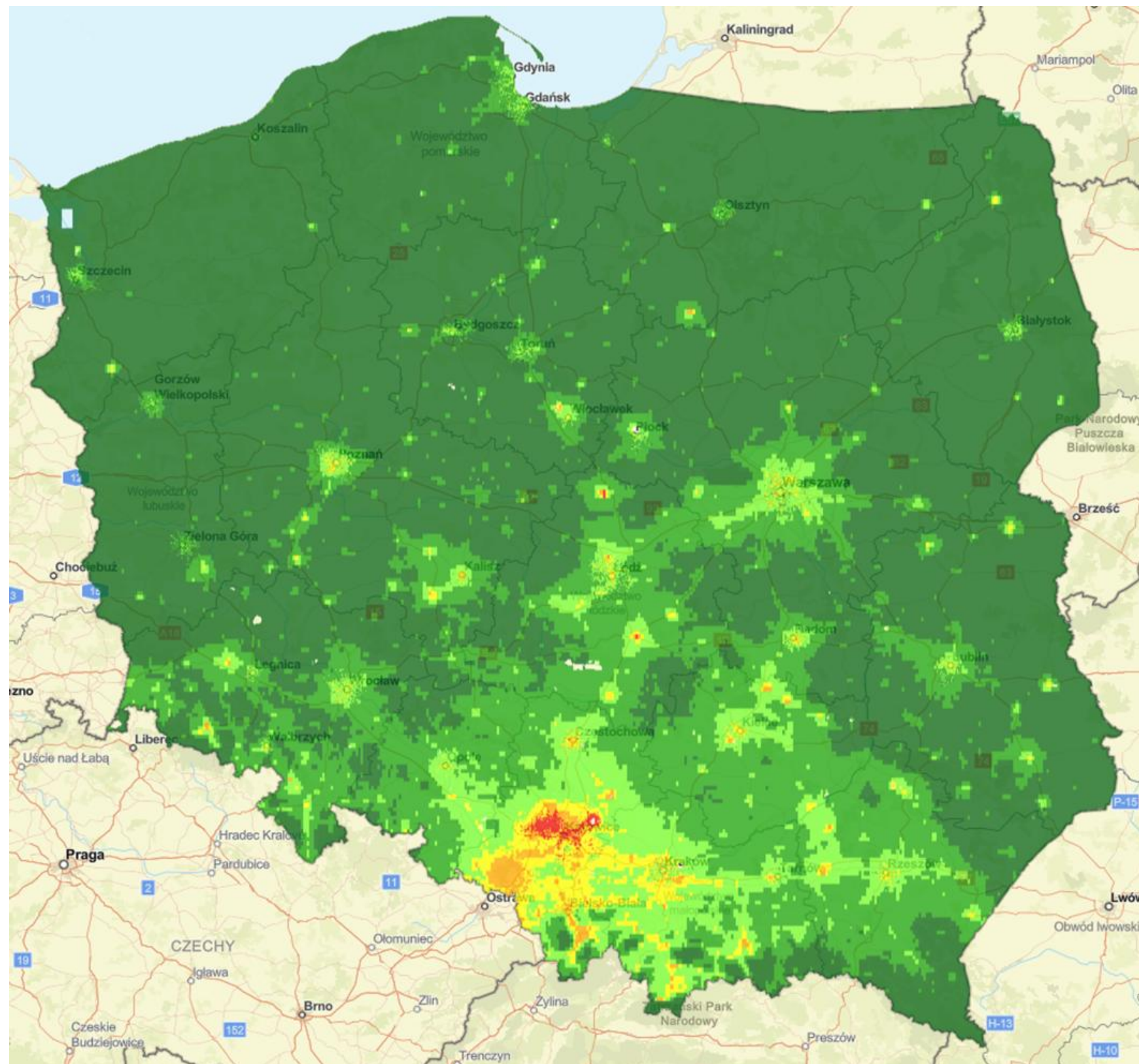
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/2881 z dnia 23 października 2024 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32024L2881>
- Termin transpozycji – 11 grudnia 2026 r.
- Cele dyrektywy (art. 1):
 - osiągnięcie **zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń**,
 - **stopniowa poprawa jakości powietrza w UE do poziomów**, których wg. najlepszych dostępnych i najbardziej aktualnych dowodów naukowych **nie uznaje się już za szkodliwe** dla zdrowia ludzkiego, ekosystemów naturalnych i różnorodności biologicznej,
 - przyczynienie się do powstania **nietoksycznego środowiska** najpóźniej do **2050 r.**
- Docelowo – osiągnięcie globalnych wytycznych jakości powietrza WHO
(<https://www.who.int/poland/pl/publications/i/item/9789240034433>).
- Regularny przegląd (2030 r., a następnie co 5 lat lub częściej).

Najważniejsze zmiany

- Kluczowe zmiany z perspektywy gmin:
 - nowe poziomy dopuszczalne PM_{2,5} (w tym poziom średniodobowy), nowe poziomy dopuszczalne PM₁₀;
 - nowe poziomy dopuszczalne NO₂ (konieczne będzie ograniczenie emisji komunikacyjnych);
 - przekształcenie poziomu docelowego b(a)p w poziom dopuszczalny, zmiana w zakresie zaokrąglania;
 - nowe poziomy informowania i alarmowe;
 - nowe POP / PDK / Plany działania na rzecz jakości powietrza.
- Nowe zasady lokalizowania punktów pomiarowych (duży nacisk na reprezentatywność pomiarów na obszarach wysokich stężeń oraz na obszarach tła miejskiego i pozamiejskiego).
- Pomiar cząsteczek ultradrobnych (UFP).

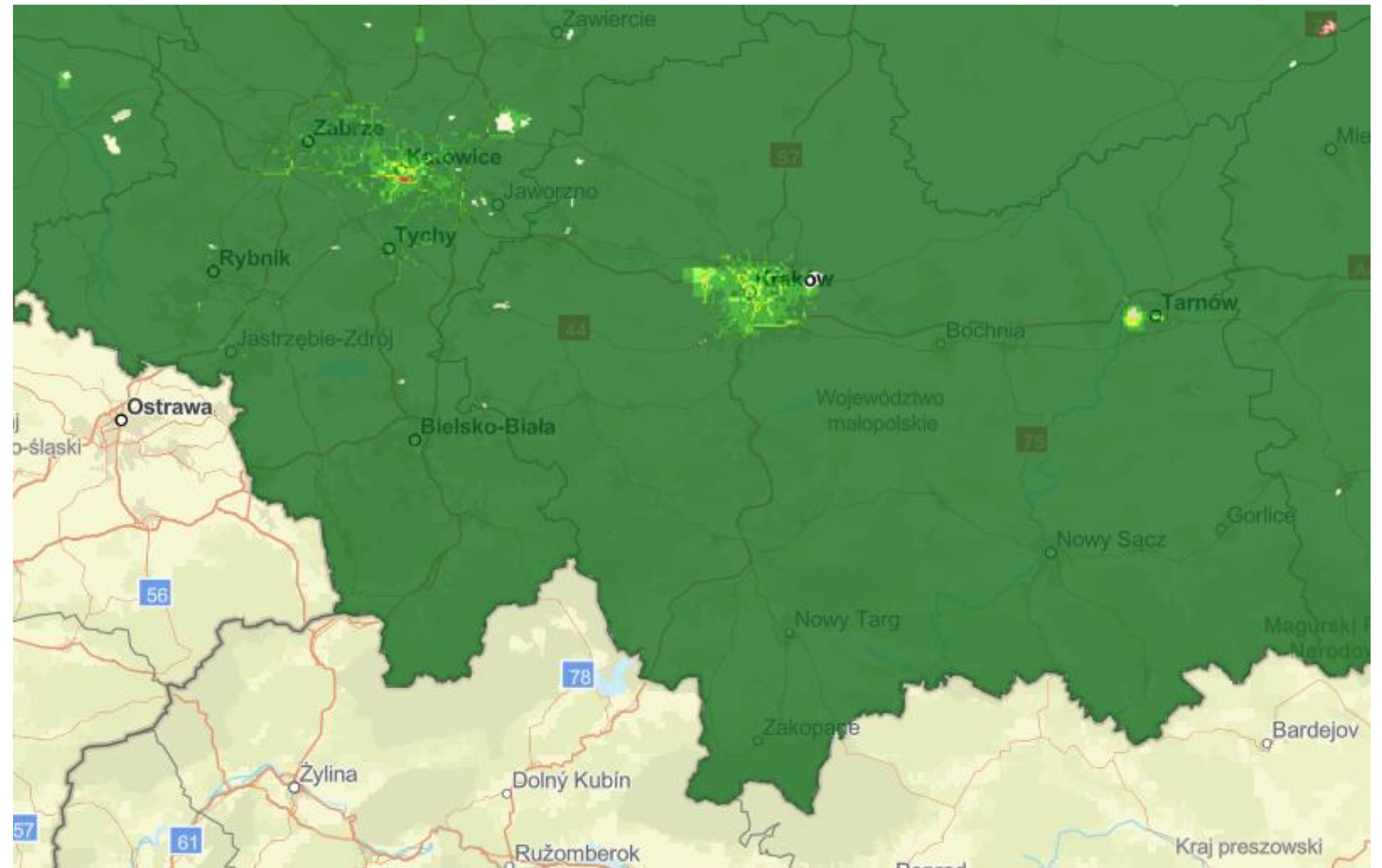
Substancja	Okres uśredniania	Stan aktualny	Dyrektywa od 2030 r.	Wytyczne WHO
PM2,5	24h	brak	25 µg/m³ (18 przekroczeń w roku)	15 µg/m³ (3-4 przekroczenia w roku)
	1 rok	20 µg/m³	10 µg/m³	5 µg/m³
PM10	24h	50 µg/m³ (35 przekroczeń w roku)	45 µg/m³ (18 przekroczeń w roku)	45 µg/m³ (3-4 przekroczenia w roku)
	1 rok	40 µg/m³	20 µg/m³	15 µg/m³
benzo(a)piren	1 rok	1 ng/ m³ (poziom docelowy)	1,0 ng/ m³ (poziom dopuszczalny)	brak
NO₂	1h	200 µg/m³ (18 przekroczeń w roku)	200 µg/m³ (3 przekroczenia w roku)	200 µg/m³ (1 przekroczenie w roku)
	24h	brak	50 µg/m³ (18 przekroczeń w roku)	25 µg/m³ (3-4 przekroczenia w roku)
	1 rok	40 µg/m³	20 µg/m³	10 µg/m³

Stężenie PM_{2,5} w Polsce (2023)

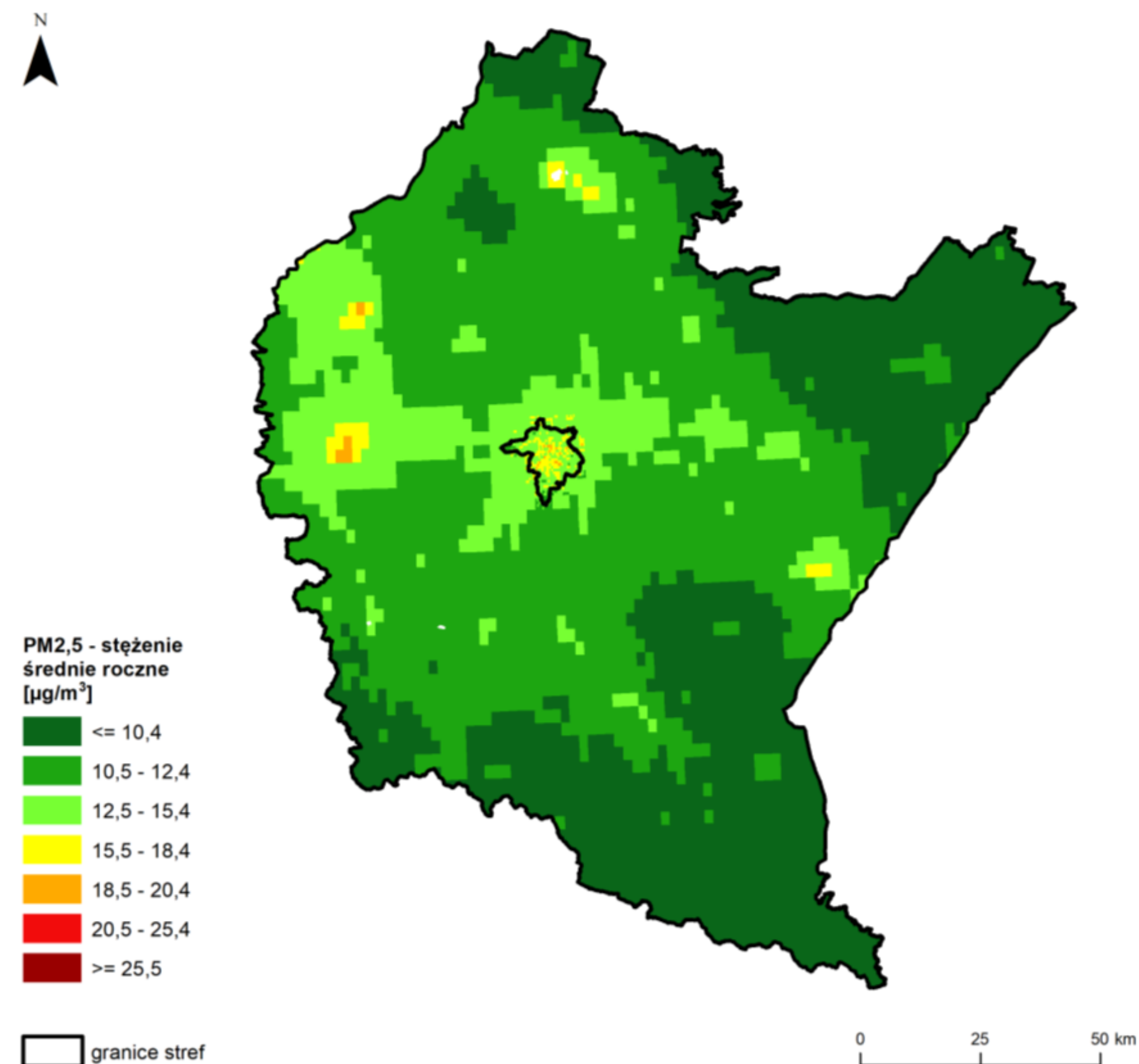
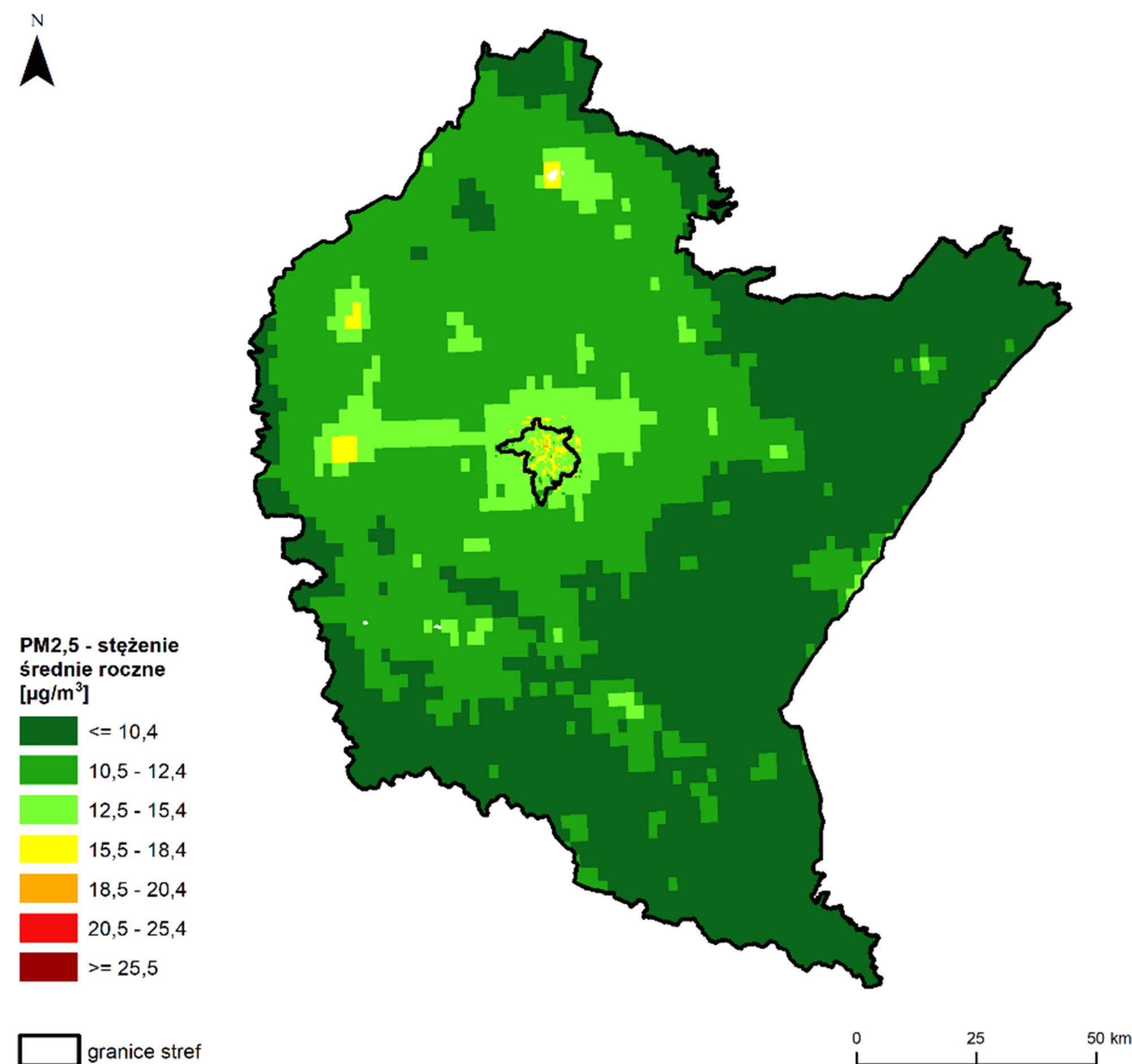

- Poza kolorem ciemno zielonym – **przekroczenia poziomu 10 µg/m³**
- Przekroczenie poziomu dopuszczalnego który zacznie obowiązywać 1 stycznia 2030 r.

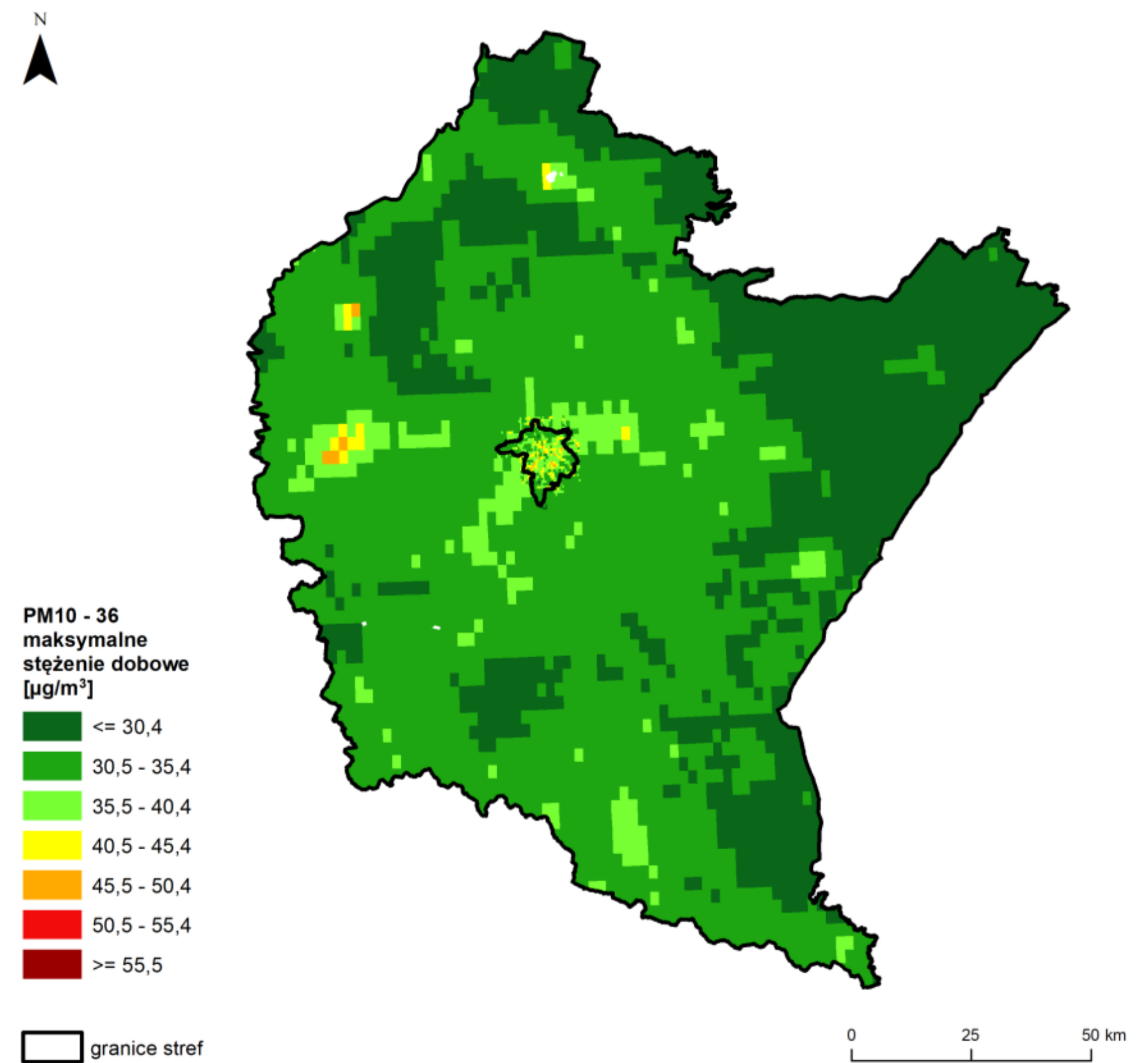
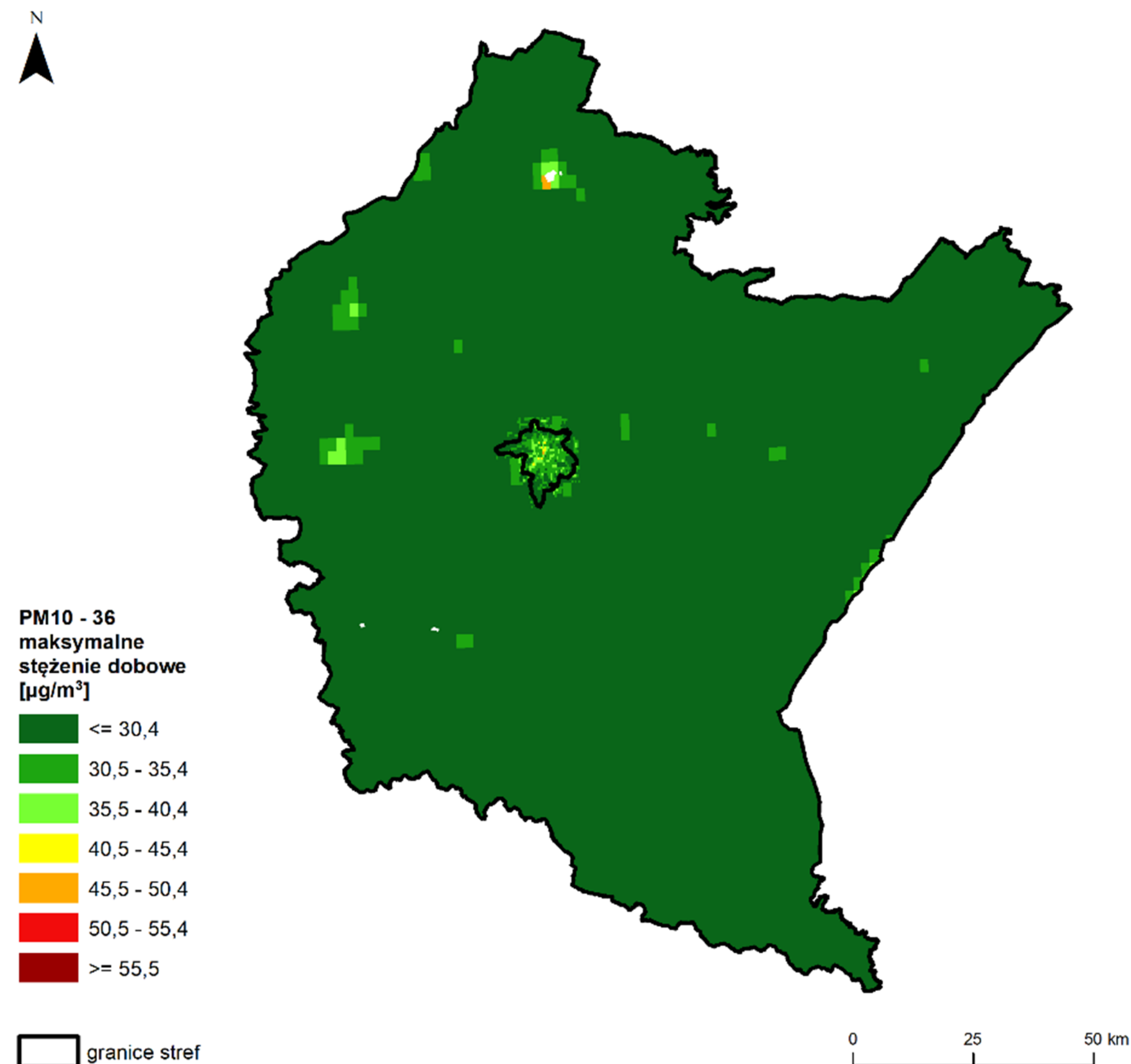
Stężenia NO2 w Polsce (2024)

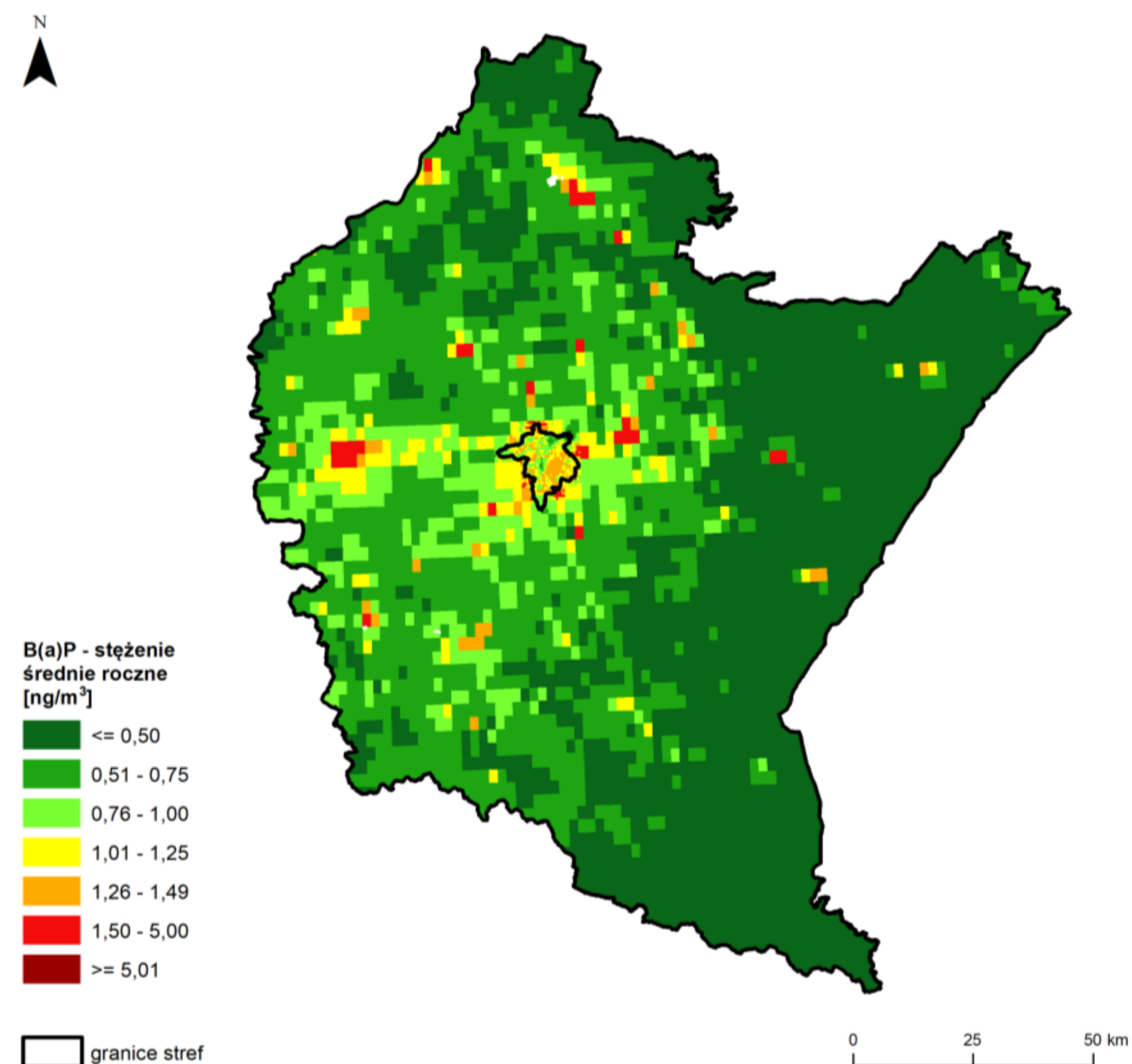
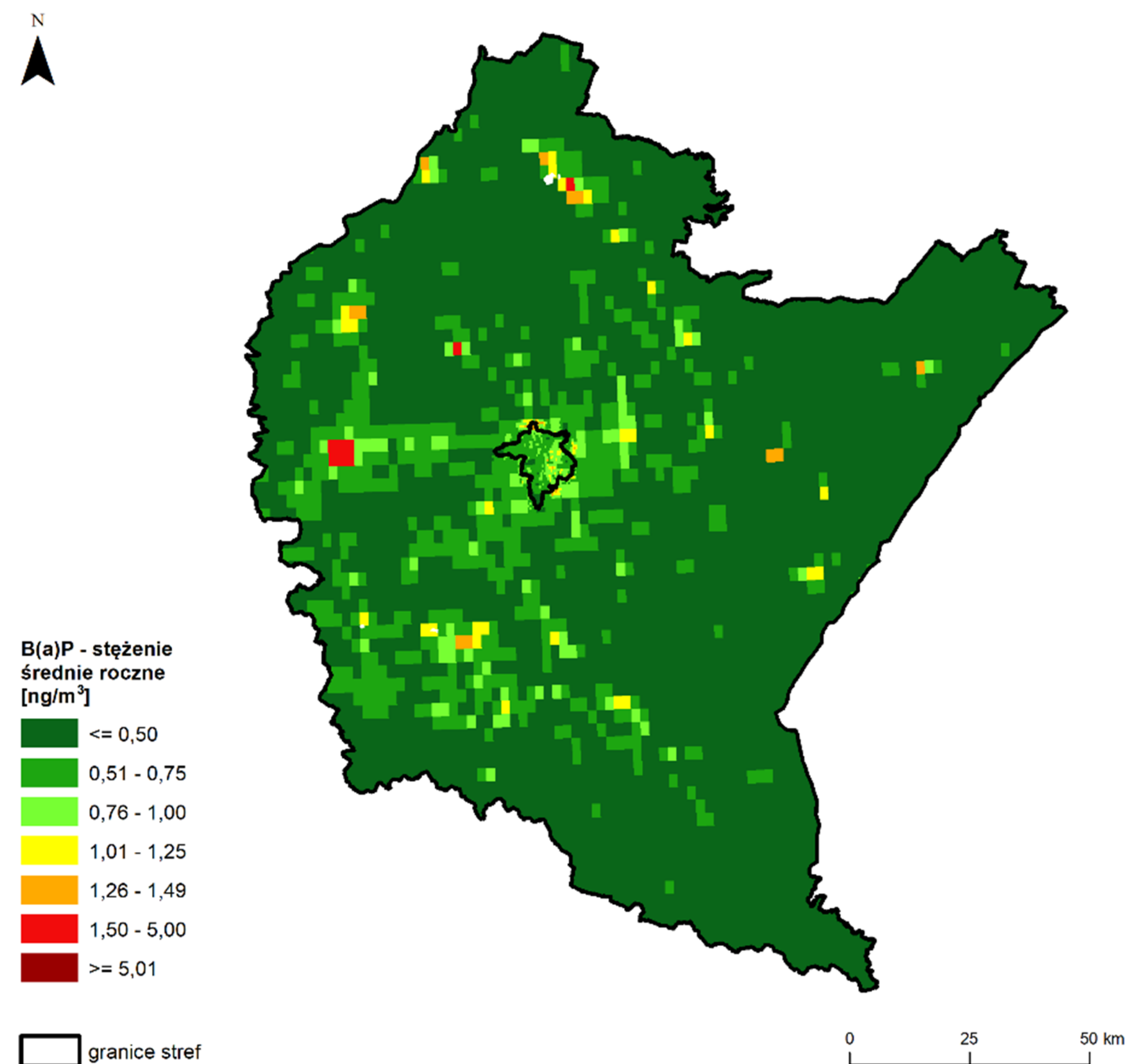
PM_{2,5} (2023 - 2024)

PM10 max 36 stężenie (2023 - 2024)

B(a)P (2023 - 2024)

NO2 (2024)

- Stężenie $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ na stacji w Rzeszowie przy ul. Piłsudskiego.
- Jeżeli przekroczenia nie zostaną wyeliminowane przed 2030 r. to Rzeszów będzie zmuszony utworzyć strefę czystego transportu (art. 39 ust. 3a ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych).

Konieczne działania

Rysunek 2

SCENARIUSZ AAQD - Wynik modelowania prognozowanej zgodności z normami $PM_{2,5}$ wg. propozycji Komisji Europejskiej (z października 2022 r.) ws. aktualizacji Dyrektywy AAQD.

Zgodność z aktualizowaną
Dyrektywą AAQD dla $PM_{2,5}$
(stężenie średnioroczne) w gminach

Tak		29 545 372
Nie		8 205 418

Założenia:

- » Wymiana urządzeń grzewczych niespełniających wymogów klasy 5/ekoprojektu
 - » z dotacją - 87%
 - » bez dotacji - 12%
- » Termoizolacja budynków - 24%

2 427 540

334 833

- Wg. analizy ECCP likwidacja kotłów poniżej 5 klasy/ekoprojektu powinna wystarczyć do osiągnięcia poziomu dopuszczalnego dla $PM_{2,5}$ na znacznym obszarze kraju.
- Raport nie obejmował benzo(a)pirenu.

Źródło: Raport Droga Polski do czystego powietrza i zgodności z Dyrektywą AAQD (2030), Europejskie Centrum Czystego Powietrza: https://cleanaircentre.eu/wp-content/uploads/2025/08/ECAC_DROGA_POLSKI_DO_CZYSTEGO_POWIETRZA_pl.pdf

Co jeszcze kryje nowa dyrektywa?

- Nowe poziomy informowania i alarmowe (w tym dla PM_{2,5} i PM₁₀).
- Dostęp do wymiaru sprawiedliwości – zaskarżanie POP, PDK, lokalizacji stacji pomiarowych.
- Pozwy o zadośćuczynienie za szkody zdrowotne wywołane naruszeniem dyrektywy (ale polskie orzecznictwo poszło o krok dalej).
- Nowy rodzaj POP – „Plany działania na rzecz jakości powietrza” – mają zostać przyjęte przed 2030 r. w celu osiągnięcia poziomów dopuszczalnych, które zaczną obowiązywać od tego roku.

Źródła zanieczyszczenia powietrza (2024)

Źródło: LukaszKtlewa, Ulica Robotnicza w Zagórz (Rumia),
[https://pl.wikipedia.org/wiki/Rumia#/media/Plik:Zag%C3%B3rze\(Rumia\).jpg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Rumia#/media/Plik:Zag%C3%B3rze(Rumia).jpg), CC BY-SA 3.0

https://pl.wikipedia.org/wiki/Zanieczyszczenie_powietrza#/media/Plik:2017_Dom_w_Wojborzu.jpg

Program ochrony powietrza (POP)

- art. 91 POŚ

- Akt prawa miejscowego przez **Sejmik Województwa**.
- Zawiera **działania naprawcze**, które mają zapewnić, że okres przekroczeń jest **możliwie najkrótszy**.
- Działania naprawcze krótko, średnio i długoterminowe (**maksymalnie 6 lat**).
- Aktualizacja co 4 lata.
- Sprawozdania w wójtów, burmistrzów, prezydentów miast z realizacji POP za poprzedni rok kalendarzowy do 15 lutego.

Plan działań krótkoterminowych (PDK) - art. 92 POŚ

- Integralna część POP.
- Działania doraźne, które mają na celu szybką poprawę jakości powietrza.
- Wdrażanie działań uzależnione od wystąpienia **stopni zagrożenia**.
- Przykładowe działania krótkoterminowe:
 - czasowy zakaz rekreacyjnego palenia w kominkach,
 - czasowe zawieszenie robót budowlanych,
 - zwiększenie kontroli indywidualnych palenisk.

Programy ochrony powietrza w województwie podkarpackim

- Uchwała nr LXIX/1184/23 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 21 grudnia 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10, poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu” wraz z Planem Działań Krótkoterminowych.
- Uchwała nr LXIX/1185/23 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 21 grudnia 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów – z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 wraz z rozszerzeniem związanym z osiągnięciem krajowego celu redukcji narażenia i z uwzględnieniem poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz z Planem Działań Krótkoterminowych”.

Wykaz działań naprawczych

L.p.	Kod działania	Nazwa działania
1.	PsOeUa	Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza z ogrzewania indywidualnego w zasobie mieszkaniowym należącym do gminy.
2.	PsDzKo	Prowadzenie działań kontrolnych.
4.	PsObZi	Zwiększanie udziału zieleni w miastach strefy podkarpackiej o liczbie mieszkańców większej niż 5 000 osób.
5.	PsEdEk	Edukacja ekologiczna.

Działanie PsOeUa

- *Należy dążyć do likwidacji ogrzewania indywidualnego wykorzystującego paliwo stałe i zastąpienia go ogrzewaniem bezemisyjnym lub niskoemisyjnym.*
 - *Do ogrzewania bezemisyjnego zalicza się podłączenie do sieci ciepłowniczej lub ogrzewanie elektryczne, pompy ciepła (lub inne źródła odnawialnej energii).*
 - *Ogrzewanie niskoemisyjne wykorzystuje kotły gazowe lub olejowe.*

Jedynie w obszarach, gdzie występuje brak możliwości technicznych przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej, powinno stosować się kotły na paliwa stałe przynajmniej klasy 5 lub spełniające wymagania ekoprojektu.

- Liczba kotłów do wymiany w latach 2024-2026 określona dla każdej gminy w tabeli 1-45, łącznie 3904 kotły (!).
- Brak analogicznego działania dla strefy miasto Rzeszów.

Kontrola palenisk

- 2. Prowadzenie działań kontrolnych (kod działania PsDzKo) – odpowiedzialne samorządy gminne w strefie podkarpackiej, **w odniesieniu do osób fizycznych niebędących podmiotami korzystającymi ze środowiska.**
- Działania kontrolne powinny dotyczyć:
 - kontrolowania gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach;
 - udostępniania mieszkańcom numeru telefonu oraz formularza internetowego do zgłaszania wszelkich przypadków naruszeń dotyczących ochrony powietrza wraz z wymienieniem dokładnej listy zakazów, sposobów rozpoznania ich naruszania (w celu ograniczenia liczby fałszywych alarmów) oraz minimalnych informacji, potrzebnych jednostce do podjęcia interwencji;
 - postępów wdrażania oraz przestrzegania zapisów uchwały, o której mowa w art. 96 ustawy Poś (uchwały antysmogowej).

Kontrola palenisk

- Kontrole należy prowadzić regularnie, ze zwiększoną intensywnością w okresie grzewczym (październik – kwiecień).
- Kontrole powinny być prowadzone w miejscach, w których istnieje prawdopodobieństwo spalania nieekologicznych paliw, eksploatawania bezklasowego źródła ciepła, bądź niewłaściwego eksploatawania źródła ciepła.
- Ponowne przeprowadzenie kontroli w tym samym obiekcie może być podyktowane jedynie uzasadnionym podejrzeniem o niedostosowanie się do zalecenia wydanego przez kontrolera podczas poprzedniej kontroli.
- Prowadzone kontrole mogą być łączone z innymi czynnościami, jak np. inwentaryzacja, przegląd kominiarski, edukacja ekologiczna.

Kontrola palenisk

- Ponadto średni czas reakcji na zgłoszenia mieszkańców dot. nieprawidłowości w korzystaniu z kotłów na paliwo stałe lub dotyczące spalania odpadów powinien wynosić **nie więcej niż 24 godziny od zgłoszenia**.
- **Minimalna liczba kontroli do przeprowadzenia w ciągu roku dla gmin miejskich i miejsko-wiejskich – 40, a dla gmin wiejskich – 30.** Kontrole należy prowadzić w latach 2024-2026.
- W Rzeszowie – 50 kontroli rocznie.

Kontrola palenisk – obowiązki inwentaryzacyjne

- Dodatkowo w ramach kontroli stopnia wdrażania uchwały antysmogowej gmina jest zobowiązana do corocznego pozyskiwania i ewidencjonowania informacji o wymienionych i stosowanych na jej terenie źródłach ciepła. Dane powinny być pozyskiwane z dostępnych źródeł, a mianowicie m. in. z programów finansowych ukierunkowanych na zmianę źródeł ciepła takich jak Czyste Powietrze, Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków, pozwoleń na budowę lub zgłoszeń zamierzenia budowlanego. Informacje te należy przekazywać w formie raportu Zarządowi Województwa w ramach corocznych sprawozdań z realizacji Aktualizacji Programu za lata 2024-2026.

Działania krótkoterminowe

POZIOM 1 – ryzyko przekroczenia poziomu dopuszczalnego PM10/PM2,5 oraz poziomu docelowego b(a)p

- Działania informacyjne, zalecenie stosowania lepszej jakości paliwa.

POZIOM 2 – ryzyko przekroczenia poziomu informowania dla PM10:

- Wzmożenie kontroli.
- **Zakaz** używania kotłów węglowych/na drewno jeżeli pozwolenie na użytkowanie lub MPZP wskazują inny sposób ogrzewania pomieszczeń.

POZIOM 3 – ryzyko przekroczenia poziomu alarmowego dla PM10:

- **Zakaz** wykorzystania źródeł spalania paliw, w których stosowane jest paliwo stałe.
- **Zakaz** wyjazdu samochodów ciężarowych powyżej 3,5 t do miast (nie dotyczy pojazdów obsługujących gminę).

Zakaz wykorzystania źródeł spalania paliw stałych.

- W przypadku PDK dla miasta Rzeszowa działanie zostało opatrzone opisem, z którego wynika, że zakaz nie ma charakteru bezwzględnego, dotyczy wyłącznie budynków, w których używane jest również inne źródło ciepła, niezasilane paliwami stałymi. Brak takiego zastrzeżenia w PDK dla strefy podkarpackiej.

Sankcja za brak realizacji POP

- Sankcja Art. 315a POŚ:
 1. W przypadku: (...)
 - 3) niedotrzymania terminów realizacji działań określonych w programach ochrony powietrza i ich aktualizacjach lub planach działań krótkoterminowych
 - 4) **niedotrzymania terminów przekazania sprawozdań okresowych z realizacji programów** ochrony powietrza i ich aktualizacji, o których mowa w art. 91, lub planów działań krótkoterminowych, o których mowa w art. 92
 - 5) **niedotrzymania terminów przekazania sprawozdań końcowych** z realizacji programów ochrony powietrza i ich aktualizacji, o których mowa w art. 91, lub planów działań krótkoterminowych, o których mowa w art. 92

- organ za to odpowiedzialny podlega karze pieniężnej w wysokości **od 50 000 zł do 500 000 zł**.
- Obowiązki gmin w zakresie sprawozdawczości dodane do ustawy: art. 94 ust. 2c POŚ.

Uchwała antysmogowa

Art. 96 ust. 1 POŚ: **Sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.**

- **Instalacja** – art. 3 pkt 6 POŚ: **stacjonarne** urządzenia techniczne (nie muszą być trwale związane z gruntem), zespoły stacjonarnych urządzeń technicznych, budowle niebędąca urządzeniami technicznym ani ich zespołami – których eksploatacja **powoduje emisję**.
- **Eksploatacja** – art. 3 pkt 3 POŚ: użytkowanie instalacji lub urządzenia oraz **utrzymywanie ich w sprawności**.

Uchwała antysmogowa

- **8. Uchwała, o której mowa w ust. 1, nie ma zastosowania do instalacji, dla których wymagane jest uzyskanie pozwolenia zintegrowanego albo pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, albo dokonanie zgłoszenia.**

(np. kotły grzewcze o mocy od 1MW, instalacje stosowane w gastronomii przystosowane do obsługi ponad 500 osób dziennie)

- **9. Uchwała, o której mowa w ust. 1, jest aktem prawa miejscowego.**

Uchwała antysmogowa w województwie podkarpackim

- Uchwała nr LII/869/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dn. 23 kwietnia 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa podkarpackiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw
- Jedna uchwała dla całego województwa

Uchwała antysmogowa (§ 2 i 3)

- zakres przedmiotowy i podmiotowy.

- § 2: Instalacje w których następuje spalanie paliw stałych w szczególności kocioł, kominek i piec jeżeli:
 - dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania (kotły CO),
 - wydzielają ciepło (kominki, piecokominki, piecokuchnie i in.),
 - wydzielają ciepło i przenoszą je do innego nośnika (kominki z płaszczem wodnym itp.).
- § 3: Podmioty eksploatujące ww. instalacje, tj. każdorazowo **obecny użytkownik instalacji niezależnie od posiadanego prawa własności do miejsca użytkowania instalacji.**

Uchwała antysmogowa (§ 4 i 5)

- zasady eksploatacji instalacji

- Kotły CO:
 - do 31 grudnia 2019 r. min. standard emisyjny zgodny z 5 klasą wg. normy PN-EN 303-5:2012 tożsamy z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe,
 - od 1 stycznia 2020 r. min. poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla ogrzewania pomieszczeń określone w pkt 1 zał. II do **Rozporządzenia w sprawie ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe.**
- Kominki, piece itd.:
 - Min. poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w pkt 1 i 2 załącznika II do **Rozporządzenia w sprawie ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.**

Uchwała antysmogowa (§ 6)

- zakazy dotyczące paliw

- W instalacjach objętych uchwałą zakazuje się stosowania:
 - węgla brunatnego i paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem,
 - mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek z ich wykorzystaniem,
 - paliw o uziarnieniu poniżej 5 mm i zawartości popiołu powyżej 12% (miały),
 - biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym przekraczającej 20%.

Uchwała antysmogowa (§ 8)

- etapy wejścia w życie

2 czerwca 2018 r.	• Zakazy dotyczące paliw • Wymagania dla nowo zakupionych instalacji
1 stycznia 2022 r.	• Istniejące pozaklasowe kotły CO eksploatowane powyżej 10 lat od daty produkcji lub nieposiadające tabliczki znamionowej
1 stycznia 2023 r.	• Istniejące kominki, piece itp., chyba że zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do poziomu zgodnego z ekoprojektem
1 stycznia 2024 r.	• Istniejące pozaklasowe kotły CO eksploatowane od 5 do 10 lat od daty produkcji
1 stycznia 2026 r.	• Istniejące pozaklasowe kotły CO eksploatowane poniżej 5 lat od daty produkcji
1 stycznia 2028 r.	• Istniejące kotły CO 3 lub 4 klasy wg. normy PN-EN 303-5:2012

Data zakupu

- Datę zakupu instalacji ustala się w oparciu o dowód zakupu lub inny dokument.
- Okresy przejściowe dotyczą wyłącznie instalacji zakupionych przed wejściem w życie uchwały.
- Przykład: kocioł CO 4 klasy zakupiony w 2019 r. – **jego eksploatacja była zakazana od chwili zakupu.**

Uchwała antysmogowa (§ 8)

- wiek kotła pozaklasowego

- Wiek kotła określamy na podstawie tego, **ile miał lat w dniu wejścia w życie uchwały antysmogowej tj. 2 czerwca 2018 r.** Na tej podstawie sprawdzamy w okresach przejściowych czy jest do wymiany czy też nie np. kocioł bezklasowy w dniu 2 czerwca 2018 r. ma 10 lat, w związku z powyższym należy go wymienić do 1 stycznia 2022 r. Natomiast jeżeli kocioł bezklasowy miał w dniu 2 czerwca 2018 r. 9 lat w tym wypadku należy go wymienić w terminie do 1 stycznia 2024 r.
- Z uwagi na to, że producenci kotłów na tabliczkach znamionowych podają tylko rok produkcji kotła, przy braku innych dowodów (np. faktura z datą zakupu), należy rozstrzygać na korzyść strony.

Uchwała antysmogowa (§ 8)

- wiek kotła pozaklasowego

- Kocioł posiadający na tabliczce znamionowej rok 2013 r.:

należy uznać, że nie miał pełnych 5 lat w chwili ogłoszenia uchwały (tj. 2 czerwca 2018 r.) 5 lat minęło dopiero 31.12.2018 r., więc **graniczną datą wymiany będzie 1 stycznia 2026 r.**

- Kotły pozaklasowe wyprodukowane przed 2013 r. – **zakaz eksploatacji.**
- **Problem fałszowania tabliczek znamionowych.**

Eksploatacja a wprowadzanie do obrotu - paliwa stałe

- Uchwały antysmogowe przewidują ograniczenia w zakresie **eksploatacji**, a nie **wprowadzania do obrotu** (sprzedaży) urządzeń i paliw.
- Ograniczenia w zakresie **wprowadzania do obrotu** paliw stałych określa **ustawa** z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (po nowelizacji, która weszła w życie 12 września 2018 r.).

Sprzedaż paliw stałych - wymagania

- **Ustawę** stosuje się do wprowadzania do obrotu paliw stałych z przeznaczeniem do użycia w gospodarstwach domowych oraz w instalacjach o nominalnej mocy cieplnej **mniejszej niż 1 MW**
- Wprowadzanie do obrotu paliw stałych zdefiniowane szeroko, jako sprzedaż lub inną formę zbycia paliw stałych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z przeznaczeniem wskazanym wyżej
- Sprzedawca paliwa **ma obowiązek** przekazania nabywcy **świadcstwa jakości paliwa**
- Zabroniona jest sprzedaż mułów, flotokoncentratów, od 1 czerwca 2020 r. również węgla brunatnego
- Sprzedawany węgiel musi spełniać wymagania określone w **rozporządzeniu Ministra Przemysłu oraz Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 4 listopada 2024 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych.**

Wymagania jakościowe dla biomasy

- Aktualnie obowiązuje rozporządzenie MKiŚ z dnia 8 maja 2025 r. w sprawie wymagań jakościowych dla biomasy pozyskanej z drzew i krzewów wprowadzanej do obrotu lub obejmowanej procedurą celną dopuszczenia do obrotu w postaci brykietu lub peletu (Dz. U. z 2025 r. poz. 618).
- Ale **brakuje**: zakazu wprowadzania do obrotu paliw niespełniających ww. wymagań, sankcji, świadectw jakości.
- Planowana nowelizacja ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw jest w toku.

Rodzaje kontroli

Kontrole dzielimy na:

- **Interwencyjną** – reakcja na **zgłoszenie** lub **podejrzenie** popełnienia wykroczenia;
 - główny cel: prewencja szczególna i ogólna (nieuchronność kary – odstraszanie).
- **Planową** – realizowaną w oparciu o harmonogram, bez zgłoszenia lub podejrzenia popełnienia wykroczenia. Kontrola planowa również może być niezapowiedziana;
 - główny cel: prewencja ogólna, edukacja.
- **Następczą** (rekontrolę) – weryfikacja dostosowania się przez kontrolowanego do wymogów i zaleceń z poprzedniej kontroli (w szczególności w przypadku zakończenia kontroli pouczeniem).

Podstawa prawna

- Art. 379 POŚ:

1. Minister właściwy do spraw klimatu, marszałek województwa, starosta oraz **wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów.**

- Zakres przedmiotowy – **wszystkie przepisy o ochronie środowiska**, nie tylko przepisy POŚ (tak m.in. Gruszecki K., *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, WK2016). Uchwała antysmogowa jest aktem prawa miejscowego, a tym samym zawiera przepisy o ochronie środowiska powszechnie obowiązujące na terenie województwa.

Właściwość organu

- **Art. 376 POŚ** – wójt/burmistrz/prezydent miasta **jest organem ochrony środowiska.**
- **Art. 378 ust. 3 POŚ** – wójt jest właściwy w sprawach zwykłego korzystania ze środowiska przez **osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami.**
- **Podmioty korzystające ze środowiska – właściwość starosty lub marszałka województwa.**
- Działalność wytwórcza w rolnictwie – orzecznictwo wskazuje na wójta (burmistrza, prezydenta miasta: III OW 178/21).
- Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska leży również w kompetencji **WIOŚ.**
- **W miastach na prawach powiatu prezydent miasta posiada kompetencje starosty.**

Upoważnienie pracowników

Prawo ochrony środowiska

Art. 379

2. Do wykonywania funkcji kontrolnych:

(...)

2) marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta mogą upoważnić pracowników podległych im urzędów marszałkowskich, powiatowych, miejskich lub gminnych lub funkcjonariuszy straży gminnych.

- Katalog osób, które można upoważnić jest zamknięty – nie może być to osoba niebędąca pracownikiem (np. zleceniobiorca). **Upoważnienie nie musi być jednorazowe, dopuszczalne jest upoważnienie stałe.**
- Warto w upoważnieniu określić uprawnienia kontrolującego (zgodnie z art. 379 ust. 3).

Przed przystąpieniem do kontroli

- Opracowanie i przyjęcie **procedury kontroli** (zarządzenie wójta, burmistrza lub prezydenta miasta). Wzór procedury kontroli będzie załącznikiem do poradnika MKiŚ.
- Opracowanie rocznego **planu kontroli** (ustalenie priorytetów!).
- Przyjmowanie zgłoszeń nieprawidłowości (telefon, e-mail, formularze internetowe, e-usługa „zgłoś kopciucha” w CEEB).
- Przyjmowanie zgłoszeń anonimowych – co do zasady należy je uwzględniać.
- **Dobra praktyka – rejestr zgłoszeń:** data zgłoszenia, data i wynik kontroli, uzasadnienie odstąpienia od przeprowadzenia kontroli.
- **Dobra praktyka – lista kontrolna** (przykładowa lista kontrolna będzie w poradniku MKiŚ).
- **Weryfikacja danych w CEEB – przed kontrolą i w trakcie kontroli.**

Uprawnienia kontrolującego

- Art. 379 POŚ:

3. Kontrolujący, wykonując kontrolę, jest uprawniony do:

1) wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren;

2) przeprowadzania **badania lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych**;

3) **żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwanie osób** w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego;

4) **żądania okazania dokumentów** i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli.

- **Kontrola w gospodarstwie domowym może być niezapowiedziana.**

Obowiązki kontrolowanego

Art. 379 ust. 6 POŚ

*6. Kierownik kontrolowanego podmiotu oraz kontrolowana osoba fizyczna obowiązani są **umożliwić przeprowadzanie kontroli, a w szczególności dokonanie czynności, o których mowa w ust. 3.***

Obowiązki kontrolowanego wynikające z uchwały antysmogowej

- Okazanie dokumentów potwierdzających spełnienie wymagań:
- W odniesieniu do kotłów grzewczych: *Spełnienie norm emisji zanieczyszczeń potwierdza się zaświadczeniem wydanym przez jednostkę posiadającą w tym zakresie akredytację Polskiego Centrum Akredytacji lub innej jednostki akredytującej w Europie, będącej sygnatariuszem wielostronnego porozumienia o wzajemnym uznawaniu akredytacji EA (European Co-operation for Accreditation).*
- W odniesieniu do miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń: *. Podmiot eksploatujący instalację jest zobowiązany do wskazania spełniania wymagań określonych w niniejszym zapisie poprzez przedstawienie instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w punkcie 3 lit. a załącznika II ww. rozporządzenia.*

Protokół z kontroli oraz inwentaryzacja

- **Art. 380 p.o.ś.:**
 - Obowiązek sporządzenia protokołu i **wręczenia jednego egzemplarza kontrolowanemu.**
 - Podpis kontrolowanego pod protokołem, **prawo do wniesienia uwag i zastrzeżeń z uzasadnieniem.**
 - **Prawo do odmowy podpisania protokołu** i przedstawienia **stanowiska na piśmie** wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta w terminie 7 dni.
- **Art. 27f ustawy o CEEB: obligatoryjny elektroniczny protokół z kontroli.** Ale konieczne jest też **wręczenie egzemplarza kontrolowanemu! Rozwiązanie – protokół papierowy zbieżny z elektronicznym.**
- W przypadku braku możliwości wypełnienia protokołu elektronicznego – należy go wprowadzić do systemu niezwłocznie.
- **Art. 27c ustawy o CEEB: obligatoryjne wypełnienie formularza inwentaryzacyjnego.**

Kontrola jako instrument edukacji i wsparcia mieszkańców

- Kontrola umożliwia dotarcie do osób, które nie interesują się tematyką ochrony powietrza, nie korzystają z Internetu, nie znają obowiązujących przepisów lub nie rozumieją ich celu.
- **Warto współpracować z OPS/centrami usług społecznych.**
- Naklejki na kotły z datą wymiany wynikającą z uchwały antysmogowej:
- Ulotki, broszury informacyjne.
- **Wsparcie w zakresie pozyskania dofinansowania.**
- **Przekaz informacji dostosowany do możliwości kontrolowanego.**

Podstawowe etapy kontroli

1. Wstępne rozpytanie, ustalenie tożsamości kontrolowanych.
2. Kontrola pod kątem spalania odpadów (**w uzasadnionych przypadkach – pobór próbki popiołu**).
3. Kontrola instalacji (oględziny, weryfikacja dokumentacji).
4. Kontrola paliw (oględziny, weryfikacja świadectwa jakości i rachunku).
5. Weryfikacja danych w CEEB.
6. Kontrola gospodarki odpadami i nieczystościami ciekłymi (dodatkowo)
7. **Informacja, edukacja, wsparcie.**
8. Zakończenie kontroli, **protokół elektroniczny**, formularz inwentaryzacyjny do CEEB.
9. Dalsze kroki – wniosek o ukaranie, zawiadomienie o wykroczeniu lub przestępstwie, postępowanie administracyjne (363 p.o.ś.), **zaplanowanie rekontroli**.

Utrudnianie lub udaremnianie kontroli

- **Utrudnianie lub udaremnianie czynności służbowych jest przestępstwem (art. 225 k.k.) – więcej w części dot. czynów zabronionych i sankcji.**

Ujawnienie wykroczenia – co dalej?

- Gminy ze strażą gminną:
 - **mandat** (zasila budżet gminy),
 - wniosek o ukaranie.
- Gminy bez straży gminnej:
 - współpraca z Policją (asysta policjanta w trakcie kontroli) – art. 13 ust. 4 i 4a-4b ustawy o Policji – porozumienie dotyczące zwiększenia liczby etatów lub rekompensaty pieniężnej za czas służby przekraczający normę/nagrody za osiągnięcia w służbie.
 - wezwanie Policji na miejsce zdarzenia po ujawnieniu wykroczenia,
 - pisemne zawiadomienie o wykroczeniu na podstawie protokołu z kontroli i zebranego materiału dowodowego,
 - **wniosek o ukaranie** (wójt, burmistrz, prezydent miasta jako oskarżyciel publiczny).

Brak straży gminnej

- **Wady:**
 - Mniejsza skuteczność kontroli.
 - Brak możliwości nałożenia mandatu, który zasili budżet gminy.
 - Obowiązki spadają na urzędników.
- **Rozwiązania:**
 - Tworzenie straży gminnych, nawet w małych gminach – **kilkuosobowe**, a nawet **jednoosobowe** straże gminne, możliwość umiejscowienia straży w strukturze urzędu gminy (art. 6 ust. 2 uSG) – **jeden strażnik gminny w gminie Koniusza** w woj. małopolskim.
 - Tworzenie **straży międzygminnych** na podstawie porozumienia pomiędzy sąsiadującymi gminami na obszarze jednego województwa (art. 3 ust. 1 uSG).

Wójt, burmistrz, prezydent miasta jako oskarżyciel publiczny

- **Art. 379 ust. 4 POŚ:**

4. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, starosta, marszałek województwa, minister właściwy do spraw klimatu lub osoby przez nich upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska.

- **Art. 17 § 3 KPW:**

Organom administracji rządowej i samorządowej, organom kontroli państwowej i kontroli samorządu terytorialnego oraz strażom gminnym (miejskim) **uprawnienia oskarżyciela publicznego przysługują tylko wówczas, gdy w zakresie swego działania w tym w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających ujawniły wykroczenia i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie.**

- Jeżeli kontrolującym jest **urzędnik, nie można nałożyć mandatu** karnego.

Kontrola a czynności wyjaśniające

- W przypadku ujawnienia wykroczenia czynności wyjaśniające prowadzimy na podstawie KPW.
- Art. 54 § 4 KPW: Jeżeli okoliczności czynu budzą wątpliwości, dla realizacji celu określonego w § 1 można, z urzędu lub na wniosek pokrzywdzonego albo osoby, o której mowa w § 5 i 6, przeprowadzić odpowiedni dowód. Utrwalenie takiej czynności następuje w formie protokołu.
- W szczególności: dowód z zeznań świadka (art. 41 KPW), dowód z opinii biegłego (art. 42 KPW), przeprowadzenie oględzin (art. 43 KPW).

Przesłuchanie podejrzanego

- Przesłuchanie osoby podejrzanej o popełnieniu wykroczenia przeprowadza się zgodnie z art. 54 KPW (a nie „bez żadnego trybu” na podstawie art. 379 ust. 3 pkt 3 POŚ):
- **§ 6. Należy niezwłocznie** przesłuchać osobę, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie.
- **Osoba taka ma prawo odmówić złożenia wyjaśnień oraz zgłosić wnioski dowodowe, o czym należy ją pouczyć.**
- Przesłuchanie tej osoby zaczyna się od powiadomienia jej o treści zarzutu wpisanego do protokołu przesłuchania; przepis § 4 zdanie drugie stosuje się (obowiązek utrwalenia w protokole czynności dowodowych).
- **§ 7.** Od przesłuchania osoby, o której mowa w § 6, można odstąpić, jeżeli byłoby ono połączone ze znacznymi trudnościami; osoba ta może nadesłać wyjaśnienia do właściwego organu w terminie 7 dni od odstąpienia od przesłuchania, o czym należy ją pouczyć. Odstąpienie od przesłuchania oraz pouczenie dokumentuje się notatką urzędową.
- W trakcie przesłuchania należy ustalić dane osoby przesłuchiwanej wskazane w art. 213 KPK.

Przesłuchanie podejrzanego

- Podejrzanemu przysługuje **prawo do obrony**, w tym do **korzystania z pomocy jednego obrońcy**, o czym **należy go pouczyć przed przesłuchaniem** (albo wezwaniem do złożenia pisemnych wyjaśnień) – art. 4 KPW.
- Po przesłuchaniu, za zgodą obwinionego oskarżyciel publiczny może we wniosku o ukaranie zawrzeć wniosek o skazanie bez rozprawy i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego albo odstąpienie od ich wymierzenia (dobrowolne poddanie się karze – art. 58 KPW).

Koszty badań laboratoryjnych próbki popiołu

- Na podstawie art. 119 § 1 w zw. z art. 118 § 1 pkt 1 KPW w razie skazania obwinionego sąd zasądza na rzecz gminy zwrot należności związanych z przeprowadzeniem badania próbki popiołu.

Dlaczego warto kierować sprawy do sądu?

- Możliwość odzyskania kosztów badania próbek popiołu.
- Możliwość wymierzenia wyższej grzywny.
- Większa dotkliwość dla sprawcy związana z samym faktem postępowania sądowego.
- Zagrożenie **recydywą** – art. 38 KW:

Ukaranemu **co najmniej dwukrotnie** za **podobne wykroczenia umyślne**, który w ciągu dwóch lat od ostatniego ukarania popełnia ponownie podobne wykroczenie umyślne, można wymierzyć **karę aresztu**, choćby było zagrożone karą łagodniejszą (recydywa).

- Do recydywy nie liczą się ukarania mandatem!

Kiedy nie chcemy karać: środki oddziaływania wychowawczego

- Art. 41 KW:

W stosunku do sprawcy czynu można poprzestać na zastosowaniu pouczenia, zwróceniu uwagi, ostrzeżeniu lub na zastosowaniu innych środków oddziaływania wychowawczego.

- W doktrynie wskazuje się, że:

art. 41 k.w. stanowi wyraz zasady **preferencji środków pozakarnych**, zgodnie z którą środki te, jako forma reakcji na wykroczenie, mają pierwszeństwo przed karami przewidzianymi w Kodeksie wykroczeń

(I. Kosierb [w:] Kodeks wykroczeń. Komentarz, red. J. Lachowski, Warszawa 2021, art. 41.)

Środki oddziaływania wychowawczego – przesłanki zastosowania

- Należy kierować się **racjonalizmem** w ocenie czynu i sprawcy wykroczenia, a **zasadniczym kryterium rezygnacji z kary powinien być niewielki stopień społecznej szkodliwości czynu.**
- Wskazuje się również, że należy brać pod uwagę dyrektywy wymiaru kary określone w art. 33 k.w. , a więc przede wszystkim okoliczności łagodzące takie jak:
 - **działanie sprawcy wykroczenia pod wpływem ciężkich warunków rodzinnych lub osobistych;**
 - działanie z pobudek zasługujących na uwzględnienie;
 - prowadzenie przez sprawcę nienaganego życia przed popełnieniem wykroczenia i wyróżnianie się spełnianiem obowiązków, zwłaszcza w zakresie pracy;
 - przyczynienie się lub staranie się sprawcy o przyczynienie się do usunięcia szkodliwych następstw swego czynu.

Kiedy nie należy karać? Przykłady

- **Ubóstwo, wykluczenie społeczne** – takim osobom trzeba zaoferować **wsparcie** (współpraca z OPS/centrami usług społecznych).
- Sprawca działa pod wpływem uzasadnionego błędu (np. wprowadzony w błąd przez instalatora).
- Znikoma szkodliwość społeczna, pierwsze wykroczenie i właściwa postawa sprawcy (brak potrzeby karania).
- Sprawca podjął już działania w kierunku wymiany źródła ciepła, opóźnienia nie są zawinione (np. oczekiwanie na dostawę lub montaż instalacji).
- Po udzieleniu pouczenia należy **zaplanować kontrolę następczą**.

Zakaz spalania odpadów

- Kontrola pod kątem spalania odpadów prowadzona na tych samych zasadach co kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej (art. 379 POŚ).

Ustawa o odpadach

Art. 155.

Termiczne przekształcanie odpadów prowadzi się wyłącznie w spalarniach odpadów lub we współspalarniach odpadów, z zastrzeżeniem art. 31.

Czym są odpady?

Definicja odpadów – art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy o odpadach:

Każda substancja lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany.

Odpady komunalne – art. 3 ust. 1 pkt 7 UO

1. Odpady powstające w gospodarstwach domowych z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji.

*2. Odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące **od innych wytwórców**, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.*

Odpady zielone – art. 3 ust. 1 pkt 12 UO

Odpady komunalne stanowiące części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych, ogrodów, parków i cmentarzy, a także z targowisk, z wyłączeniem odpadów z czyszczenia ulic i placów.

Spalanie pozostałości roślinnych

Art. 31 ust. 7 Ustawy o odpadach:

*7. Dopuszcza się spalanie zgromadzonych pozostałości roślinnych poza instalacjami i urządzeniami, **chyba że są one objęte obowiązkiem selektywnego zbierania.***

Ale ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wprowadza selektywną zbiórkę bioodpadów:

Art. 1b. Do postępowania z odpadami komunalnymi stanowiącymi części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych lub cmentarzy, a także z targowisk, stosuje się przepisy dotyczące postępowania z bioodpadami stanowiącymi odpady komunalne.

Wniosek – zakaz spalania tego typu odpadów poza instalacjami (suchą, czystą biomasę można spalić w kotle).

Obowiązki właścicieli nieruchomości - postępowanie z odpadami komunalnymi

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

Art. 5

Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez:

(...)

3) zbieranie powstałych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie i przepisach wydanych na podstawie art. 4a;

(...)

3b) pozbywanie się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych oraz nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami ustawy i przepisami odrębnymi;

Wymierzanie grzywny w drodze mandatu karnego

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1350 z późn. zm.).

- Brakuje wielu wykroczeń, które mogą zostać ujawnione w przebiegu kontroli!
- **Art. 24 § 1 KW:** grzywnę wymierza się w wysokości **od 20 do 5000 złotych**, chyba że ustawa stanowi inaczej.
- **Art. 96 § 1 KPW:** w postępowaniu mandatowym można nałożyć grzywnę w wysokości **do 500 zł**, a w przypadku, o którym mowa w art. 9 § 1 Kodeksu wykroczeń - do 1000 zł.
- Postępowanie mandatowe może **zawsze** stosować **Policja**. Pozostałe organy (np. WIOŚ, PSP) w zakresie określonym w rozporządzeniach.

Zbieg przepisów - wyższy mandat

- Za wykroczenie z art. 191 ustawy o odpadach oraz art. 10 ust. 2 i 2a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach funkcjonariusz straży gminnej może nałożyć **mandat**.
- **Art. 96 KPW:**
§ 1. W postępowaniu mandatowym można nałożyć grzywnę w wysokości do 500 zł, a w przypadku, o którym mowa w **art. 9 § 1 Kodeksu wykroczeń - do 1000 zł**.
- **Art. 9 KW:**
§ 1. Jeżeli **czyn wyczerpuje znamiona wykroczeń określonych w dwóch lub więcej przepisach ustawy**, stosuje się przepis przewidujący najsurowszą karę, co nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu środków karnych na podstawie innych naruszonych przepisów.

Sankcja za naruszenie uchwały antyśmogowej

- Art. 334 POŚ:

Kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96, podlega karze grzywny.

Sankcja za naruszenie PDK i POP

- **Art. 332 POŚ:**

Kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 92 ust. 1c, podlega karze grzywny.

- **Art. 331a POŚ:**

Kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 91 ust. 3 i 5, podlega karze grzywny.

- Wykroczenia **niewymienione** w rozporządzeniu MSWiA, straż miejska nie może nałożyć mandatu.

Spalanie odpadów – wykroczenia

- **Art. 191 ustawy o odpadach:**

Kto, wbrew przepisowi art. 155, **termicznie przekształca odpady poza spalarnią** odpadów lub współspalarnią odpadów, podlega karze aresztu albo grzywny.

- **Art. 10 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach:**

2. Kto nie wykonuje obowiązków wymienionych w art. 5 ust. 1 – podlega karze grzywny.

2a. Karze określonej w ust. 2 podlega także ten, kto nie wykonuje obowiązków określonych w regulaminie.

Spalanie odpadów – wykroczenia

- Art. 82 § 1 pkt 3 Kodeksu wykroczeń:

Kto dokonuje **czynności, które mogą spowodować pożar**, jego rozprzestrzenianie się, utrudnienie prowadzenia działania ratowniczego lub ewakuacji, polegających na:

(...)

używaniu instalacji, urządzeń i narzędzi niepoddanych wymaganej kontroli lub niesprawnych technicznie albo użytkowaniu ich w sposób niezgodny z przeznaczeniem lub warunkami określonymi przez producenta, jeżeli może się to przyczynić do powstania pożaru, wybuchu lub rozprzestrzeniania ognia.

- Wykroczenie niewymienione w rozp. MSWiA, mandat może nałożyć Policjant oraz funkcjonariusz Państwowej Straży Pożarnej.

Spalanie odpadów – wykroczenia

Inne możliwe kwalifikacje:

- **art. 51 § 1 KW (zakłócenie spokoju lub porządku publicznego),**
Kto krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem zakłóca spokój, porządek publiczny, spoczynek nocny albo wywołuje zgorszenie w miejscu publicznym, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.
- **art. 82 § 3 i 4 KW (rozniecanie ognia w odległości do 100m od granicy lasu, wypalanie pozostałości roślinnych),**
- **art. 145 KW § 1 KW (zanieczyszczenie miejsc publicznych).**
Kto zanieczyszcza lub zaśmieca miejsca dostępne dla publiczności, a w szczególności drogę, ulicę, plac, ogród, trawnik lub zieleniec, podlega karze grzywny nie niższej niż 500 złotych.

Spalanie odpadów jako przestępstwo

- W szczególnych przypadkach: art. 182, 183 Kodeksu karnego.
- Do rozważenia w przypadku spalania odpadów na dużą skalę, zwłaszcza odpadów niebezpiecznych (np. oleje przepracowane, podkłady kolejowe).
- Przykład – spalanie mebli z pianką tapicerską (emisja cyjanowodoru!).
- Art. 160 Kodeksu karnego – narażenie człowieka na niebezpieczeństwo – tylko w skrajnych przypadkach (np. silnie toksyczne spaliny).

Utrudnianie lub udaremnianie kontroli

Art. 225 § 1 KK:

Kto osobie uprawnionej do przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony środowiska lub osobie przybranej jej do pomocy udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Zakłócanie przebiegu kontroli, przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym

- Utrudnianie lub udaremnianie kontroli może wiązać się również z popełnieniem przestępstw naruszenia nietykalności cielesnej (art. 222 k.k.), wywierania wpływu na czynności urzędowe (art. 224 k.k.), znieważenia (art. 226 k.k.) **funkcjonariusza publicznego**, czy też przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów. **Kontrolujący (również urzędnik) jest funkcjonariuszem publicznym.**

Fałszowanie tabliczki znamionowej

Art. 270 KK: Kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

- **Dokumentem** jest każdy przedmiot lub inny zapisany nośnik informacji, z którym jest związane określone prawo, albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne.

Art. 306 KK: Kto usuwa, podrabia lub przerabia znaki identyfikacyjne, **datę produkcji** lub datę przydatności towaru lub urządzenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

- Przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym (nie dotyczy osób fałszujących tabliczki we własnym zakresie na prywatne potrzeby).

Fałszowanie tabliczki znamionowej na własny użytek – art. 225 KK (utrudnianie lub udaremnianie kontroli).

Sprzedaż paliw stałych - sankcje

- **Delikt administracyjny** zagrożony **administracyjną karą pieniężną do 100 000 zł**:
 - niewystawienia świadectwa jakości paliwa,
 - wystawienia świadectwa, którego treść nie odpowiada faktycznej jakości paliwa,
 - nieprzekazania świadectwa jakości paliwa nabywcy,
 - naruszenia obowiązku przechowywania dokumentów związanych z wprowadzaniem do obrotu paliw z przeznaczeniem innym niż określone w ustawie (paliwa przeznaczone do instalacji o mocy 1 MW lub większej).
- **Przestępstwo** zagrożone **grzywną do 1 000 000 zł** lub karą **pozbawienia wolności** do lat 5:
 - wprowadzania do obrotu mułów węglowych, flotokoncentratów, mieszanin zawierających poniżej 85% węgla kamiennego;
 - wprowadzania do obrotu węgla brunatnego (od 1 czerwca 2020 r.);
 - wprowadzania do obrotu paliwa stałego niespełniającego wymagań określonych w rozporządzeniu;
 - wprowadzania do obrotu paliwa niesortowanego.
- Kontrolę prowadzi **Inspekcja Handlowa**.

Czyny zabronione dotyczące CEEB

- Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów i centralnej ewidencji emisyjności budynków

- **Art. 27h ust. 1:**

1. Kto, wbrew ciążącemu na nim obowiązkowi, nie składa w terminie deklaracji, podlega karze grzywny.

2. Nie podlega karze, o której mowa w ust. 1, sprawca, który złożył deklarację po terminie, jeżeli złożenie deklaracji nastąpiło przed dniem, w którym wójt, burmistrz lub prezydent miasta powziął wiadomość o popełnieniu wykroczenia.

- **Art. 27 g ust. 3a** (obowiązuje od 20.09.2022 r.):

3a. Deklarację składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywego oświadczenia. (...)

- Odpowiedzialność za składanie fałszywego oświadczenia – **art. 233 § 6 KK.**

Recydywa

Art. 38 KW:

Ukaranemu co najmniej dwukrotnie za podobne wykroczenia umyślne, który w ciągu dwóch lat od ostatniego ukarania popełnia ponownie podobne wykroczenie umyślne, można wymierzyć karę aresztu, choćby było zagrożone karą łagodniejszą (recydywa).

- **Mandaty się nie liczą!**

Decyzja nakazująca ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko

- art. 363 POŚ:

1. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta może, w drodze decyzji, **nakazać osobie fizycznej**, której działanie negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do:

1) ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia;

2) przywrócenia środowiska do stanu właściwego.

- W stosunku do przedsiębiorców analogiczną decyzję wydaje starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) na podstawie **art. 362 POŚ**.

Negatywne oddziaływanie na środowisko

K. Gruszecki [w:] Prawo ochrony środowiska. Komentarz, wyd. VI, Warszawa 2022, art. 362:

- (...) *należy stwierdzić, że postanowienia art. 362 ust. 1 p.o.ś. będą mogły znajdować zastosowanie we wszystkich przypadkach negatywnego oddziaływania na środowisko – **częściej nawet wobec działań zgodnych z prawem niż tych naruszających obowiązujące rozwiązania.***
- (...) *przesłanka oddziaływania negatywnego musi przybrać postać mierzalną (dającą się wykazać) (...) **Nie w każdej sytuacji zaistniała zmiana musi mieć bowiem charakter mierzalny (np. uciążliwości zapachowe).** W takich przypadkach za wystarczającą przesłankę zastosowania art. 362 p.o.ś. należało będzie uznać obiektywną zmianę stanu środowiska na gorsze.*

Orzecznictwo

- Wyrok WSA w Gliwicach z 29 marca 2023 r., sygn. II SA/GI 88/23:
- Jeżeli kocioł jest eksploatowany z naruszeniem uchwały antysmogowej, to wykazanie negatywnego oddziaływania na środowisko **nie wymaga** przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego.
- Odpowiedzialność za popełnienie wykroczenia (naruszenie uchwały antysmogowej) nie wyklucza wydania decyzji z art. 363 POŚ.
- **Wniosek: art. 363 POŚ jako alternatywny lub uzupełniający instrument służący egzekwowaniu uchwały antysmogowej.**

DECYZJA

Na podstawie art. 363 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.)

ORZEKAM

I. Nałożyć na [REDAKTOWANE] obowiązek ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia eksploatującego kocioł grzewczy w budynku znajdującym się pod adresem ul. [REDAKTOWANE]

II. Określić zakres czynności zmierzających do wykonania obowiązku, o którym mowa w pkt I:

- wyposażyć kocioł na paliwo stałe Ogniwo Classic DS. 24 kW w zbiornik akumulacyjny zgodnie z pkt. 2.2.5 Dokumentacji Techniczno-Rozruchowej oraz opalać kocioł węglem kamiennym typu orzech zgodnie z Zaświadczeniem nr. WE/SK 2020/72K/4 z dnia 19.10. 2020 r. Zakładu Badań i Atestacji „ZETOM” w Katowicach,
- lub wymienić kocioł Ogniwo Classic 24 kW obecnie nie spełniający wymagań określonych Rozporządzeniem Komisji UE 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe (Dz.U. UE L193/100 z 21.07.2015) na kocioł spełniający ww wymagania zgodnie z zapisami Uchwały Nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw,
- lub wymienić kocioł Ogniwo Classic 24 kW na inne ekologiczne źródło ciepła np. piec gazowy, pompę ciepła, ogrzewanie elektryczne.

III. Określić termin wykonania obowiązku: do 31 grudnia 2021 r.

Starosta Myślenicki

32-400 Myślenice, ul. M. Reja 13, tel. 12 274 97 40, fax. 12 274 97 42
e-mail: starostwo@myslenicki.pl, FB: www.facebook.com/myslenicki/ www.myslenicki.pl
REGON: 35 15 54 459 NIP:681-16-92-325

GM.606.1.2022

Myślenice, dnia 28 lipca 2022r.

Decyzja

Na podstawie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego /t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 735 z późn. zm./ oraz art. 362 ust. 1 pkt. 1, ust. 2, art. 376, art. 378 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska /t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 1973 z późn. zm./, po rozpatrzeniu sprawy wszczętej z urzędu na podstawie postanowienia Starosty Myślenickiego z dnia 12 kwietnia 2022r. znak: GM.606.1.2022,

Starosta Myślenicki

1. **Nakłada na Pana** [redacted], prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą: [redacted], na terenie zakładu zlokalizowanego w miejscowości [redacted], obowiązek ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza.
2. **Obowiązek ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia**, wymieniony w punkcie 1 niniejszej decyzji, należy wykonać poprzez zdemontowanie zainstalowanych na terenie zakładu, znajdującego się pod adresem [redacted], niżej określonych kotłów grzewczych:
 - uniwersalnego kotła stalowego, klasy 4, wyprodukowanego w 2016r. przez KONMET Łukasz Rydz, o numerze fabrycznym 84/16 i nominalnej mocy cieplnej 350 kW,
 - uniwersalnego kotła stalowego, klasy 4, wyprodukowanego w 2016r. przez KONMET Łukasz Rydz, o numerze fabrycznym 85/16 i nominalnej mocy cieplnej 350 kW.
3. **Termin wykonania obowiązku ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia**, określonego w punkcie 1 i 2 niniejszej decyzji, ustala się do dnia 30 września 2022r.
4. O wykonaniu obowiązku ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia, określonego w punkcie 1 i 2 niniejszej decyzji [redacted] powiadomi pisemnie Starostę Myślenickiego w terminie do 7 dni od dnia wykonania obowiązku.

Nakaz wymiany kotła zgodnego z uchwałą antysmogową

- Decyzja Prezydenta Miasta Rybnika z 20 marca 2023 r. nr GM-II.6225.1.2023.
- Prezydent Rybnika nakazał wymianę kotła, który nie wymagał jeszcze likwidacji w świetle śląskiej uchwały antysmogowej (kocioł 3 klasy).
- Przesłanka – opinia biegłego, która wykazała, że eksploatacja kotła powoduje zbyt wysokie stężenia zanieczyszczeń na sąsiednich nieruchomościach.
- Opinia biegłego opracowana w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń i modelowanie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń (brak konieczności prowadzenia pomiarów „na kominie”).

Jak egzekwować wykonanie decyzji?

- Ustawa z dn. 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
- Wybrane środki egzekucyjne w postępowaniu dotyczącym obowiązków o charakterze niepieniężnym:
 - grzywna w celu przymuszenia (jeżeli obowiązkowi nie może spełnić inna osoba lub zastosowanie innego środka egzekucji jest niecelowe) – art. 121 ustawy; łączna kwota grzywien nie może przekroczyć 50 000 zł;
 - **wykonanie zastępcze**; ustawa umożliwia zabezpieczenie należności pieniężnej poprzez obciążenie nieruchomości zobowiązanego **hipoteką przymusową**.

Plany miejscowe

– zmiana w orzecznictwie

- W planach miejscowych jednak można określać wymagania w zakresie spalania paliw i eksploatacji instalacji? Do niedawna sądy administracyjne się temu sprzeciwiały.
- Wyrok NSA z dnia 16 grudnia 2020 r., sygn. akt II OSK 1382/20:

*Warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i związana z tym ochrona powietrza jest jednym z elementów, które **muszą znaleźć obligatoryjne odzwierciedlenie w treści miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego**. Nie można więc postawić organowi planistycznemu zarzutu, że kwestia ta zgodnie z wymogami powołanych wyżej przepisów została uwzględniona w planie miejscowym.*

*Realizowana w formie tzw. "uchwały antysmogowej" kompetencja sejmiku województwa dotyczy określenia rodzaju i jakości paliw dopuszczonych do stosowania lub których stosowanie jest zakazane w obszarze danej instalacji, w której następuje spalanie paliw. Natomiast **ustalenia planu miejscowego dotyczą nie tyle paliw spalanych w instalacjach lecz dotyczą w ogóle możliwości wykonania takich instalacji w nowych obiektach budowlanych**.*

Plany miejscowe – zmiana w orzecznictwie

- Wyrok NSA z 26 stycznia 2023 r., sygn. akt II OSK 160/20:

Wprowadzenie „zakazu stosowania paliw stałych” jak uczyniono to w kwestionowanym planie mogło być materia unormowaną w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Powyższe przepisy w powiązaniu z koniecznością stosowania w procedurze planistycznej zasady zrównoważonego rozwoju nakładają wręcz na organy planistyczne obowiązek zagwarantowania możliwości zaspakajania podstawowych potrzeb społeczności, obecnych jak i przyszłych pokoleń, do potrzeb takich należy między innymi ochrona powietrza. Warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i związana z tym ochrona powietrza jest jednym z elementów, które muszą znaleźć obligatoryjne odzwierciedlenie w treści miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Nie można więc postawić organowi planistycznemu zarzutu, że kwestia ta zgodnie z wymogami powołanych wyżej przepisów została uwzględniona w planie miejscowym.

Wnioski

1. W świetle najnowszego orzecznictwa sądów administracyjnych w planach miejscowych nie tylko można, ale wręcz **należy** uwzględniać postanowienia dotyczące instalacji grzewczych i stosowanych w nich paliw, jeżeli jest to uzasadnione złą jakością powietrza na obszarze objętym planem.
2. Konieczność kierowania się **zasadą proporcjonalności**.
3. Inne przesłanki: np. dążenie do osiągnięcia najwyższej jakości powietrza w pobliżu szkół, szpitali, placów zabaw, obszarów cennych przyrodniczo.

Dziękuję za uwagę

Zapraszam do kontaktu:

r. pr. Miłosz Jakubowski

530 025 442

miłosz.jakubowski@frankbold.org

www.frankbold.pl

PODKARPACKIE
żyj i oddychaj

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ